

2. Environmentalismus

16. 5. 2017

KPol FSS MU

Pavel Dufek

- Vnitřní diferenciaci x sada sdílených témat
- Důraz na **přírodní vědy** a **vědecké poznání**
- spory stran filosofických východisek
- Věda vs. politika, filosofie vs. politika

Environmentalismus mimo ideologie?

- „Tvrdá“ fakta vs. ideologičnost ostatních?
- × **příroda jakožto politická kategorie** (politizace)
- Volání po **demokratizaci rozhodování** (text **Patočka**)
- Viz schéma k politickému myšlení

Politické myšlení

Politická filosofie

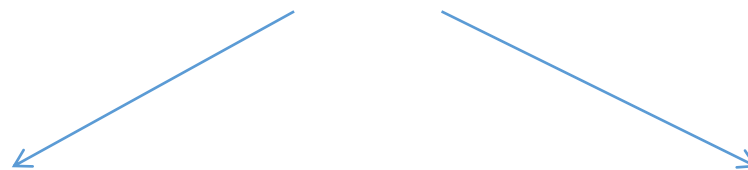
Racionální argumentace
Logická konzistence
Abstraktnost a obecnost
Kořeny v morální filosofii
Hledání pravdy/jistoty (?)

Politické ideologie

Na ose od teoretických zpracování
po nekoherentní rétoriku =>
Včetně emocionálních apelů
Nekonzistentnost OK
„Špatné“ argumenty OK

„Každodenní přesvědčení“

Hospodské řeči
Veřejné mínění
Podpora / odmítání aktivismu
Aktivismus

Intelektuální produkce
(knihy, pamflety etc.)

Běžný politický provoz
(policy, stranické
programy, aktivismus,
projevy...)

Environmentalismus mimo ideologie?

- pojmy **moci, odpovědnosti, spravedlnosti**
- A. **Vincent** (2009): rétorika „konce ideologií“ mylná a nebezpečná zároveň
- Věda nedokáže říci, **co je třeba (u)dělat** resp. **nedělat**
- skeptické hlasy i zevnitř E. (selektivnost dat, zneužití vědy pro politické účely – B. **Lomborg** a kritika „environmentální litanie“ – *Skeptický ekolog*, 2006 v čj)

Environmentalismus a věda

- Vědecké poznání klíčové pro formulaci E. témat a obav
- Ekologie jako věda o vztazích živého a neživého světa (19. století)
- Technologie a vědecký pokrok: choroba nebo lék?

U. **Beck: riziková společnost** na zádech **průmyslového kapitalismu**

× řešení řady soudobých problémů (fosilní paliva)

Příklad: eko-socialismus (M. **Ryle**) vs. eko-anarchismus (M. **Bookchin**) stran „**eko-státu**“

Environmentalismus a věda (pokrač.)

- „Středová“ pozice: věda a technologie **součástí řešení** leč podřízenost morálně-environmentálním imperativům

=> Limity růstu, zranitelnost, (vzájemná) závislost, péče a odpovědnost...

- **Princip předběžné opatrnosti:** má řadu formulací, od velmi silných po velmi slabé

„In its simplest formulation, the precautionary principle has a dual trigger: If there is a potential for harm from an activity and if there is uncertainty about the magnitude of impacts or causality, then anticipatory action should be taken to avoid harm“

(Raffensberger a Tickner 1999: 2)

Etický status mimolidského světa

„Proč by nás vůbec něco takového mělo zajímat?“

„Co znamená, že příroda má morální hodnotu?“

A. **Vincent** (2009):

(1) slabý antropocentrismus

(2) morální extenzionismus (P. **Singer** – *speciesism*)

(3) zdráhavý holismus

(4) hlubinná ekologie/holistický ekocentrismus (A. **Leopold**, A. **Naess**, J. **Lovelock**)

Etický status mimolidského světa (pokrač.)

- Vědecké experimenty na zvířatech, lov, chov domácích zvířat kvůli potravě, cirkusy, zoo, deštné pralesy atd...
- morální povaha přírody jako celku
- Otázka se týká přiznání **práv** jiným entitám než člověku
Příklad: J. **Bentham**, P. **Singer** & schopnost vnímat bolest (*sentience*);
J. **Lovelock** a hypotéza Gaia
- Praktická priorita nepřímých, antropocentrických argumentů

Limity růstu

- **Deskriptivní** analýza „metabolického vztahu“ mezi lidmi a životním prostředím, které má jistou kapacitu k „poskytování služeb“
- **Preskriptivní** vize
- Obnovitelné a neobnovitelné zásoby
 - × přetížení obnovitelných zdrojů (**lov ryb**)
- Hlavní témata: (1) *vyčerpateľnost zdrojů*, (2) *znečištění vod a ovzduší*, (3) *globální oteplování a změna klimatu* a (4) *ohrožení biodiverzity*
- Obvykle **antropocentrické** argumenty (sporný případ: biodiverzita)
- Hlavní zlo = nespoutaný **kapitalismus** (případně **neoliberalismus**) a ideologie **Růstu**

Udržitelnost

- Skrze **udržitelnost** možnost vstupovat do „mainstreamových“ debat
- Přiřazení k základním pojmům politického myšlení (**spravedlnost, demokracie, blahobyť, legitimita, rovnost** atd.)
 - + otázka **priority**
- Uchování **utopického a transformačního náboje** při vyhnutí se izolaci a irelevanci
 - Př: ***fundis*** a ***realos*** mj. v Německu, též **Strana Zelených** v ČR (text L. **Kopečka**)
- ALE: Nejasné, kdo nebo co přesně má být „udrženo“
- ALE: svébytnost E. politiky nebo splynutí s etablovanými politickými a ideovými proudy

Environmentalismus a demokracie

- Rétoricky a normativně: **(radikální) demokracie** (anarchismus, decentralizace, bioregionalismus atd.)
- × nutné **urgentní a zásadní změny** (=> často **sekuritizační** argument)
- Problém: nelze garantovat žádoucí výstupy či rychlost demokratického rozhodování
 - ⇒ záblesky **autoritativního typu vládnutí** či **radikalismu** až **extremismu**
 - ⇒ **Patočka**: neobejdeme se bez „výjimečného stavu“; **McKibben**: „třetí světová válka“
- *Earth First!, Animal Rights Militia, Animal Liberation Front*
- Theodore **Kaczynski** (Unabomber); Pentti **Linkola**

Environmentalismus a demokracie

Příklady dalších návrhů řešení:

ekologická výchova a vzdělávání

masivní investice do výzkumu a vývoje

reformulace principu **politické reprezentace** – tj. kdo je zastoupen v politickém rozhodování (mimolidské entity, budoucí generace atd.)

sociální revoluce

Globální environmentální spravedlnost

- Překrytí environmentálního a **anti-/alterglobalizačního** hnutí
- Přeshraniční znečišťování (negativní externality), těžba surovin, pěstování plodin (řepka)
- Kompenzace za minulé nespravedlnosti
- Transnacionální demokratizace: **all-affected** princip
- Zodpovědnost vůči budoucím generacím (diskontace?)

- ALE: Nutnost globální politické autority? Lze realizovat demokratickými prostředky?

Další vybraná témata E.

- Nenásilí jako princip vs. násilné/destruktivní akce (viz zelený radikalismus)
- Jaderná a obnovitelná energie
- Participativní demokracie
- Doprava
- Recyklace vs. nadprodukce
- Všeobecný základní příjem (základní potřeby)
- Kolektivní vlastnictví (mezi kapitalismem a socialismem) – *social sharing*
- „Green peace“
- Rozvojová pomoc a rozvoj
- Materialistická vzpoura? (**Maslow, Inglehart** a postmaterialismus)

Další použitá literatura

- Barry, John and Andrew Dobson. 2004. „Green Political Theory: A Report“. In: Gaus, Kukathas, *Handbook of Political Theory*, 180-191
- Michael Freeden, *Ideologies and Political Theory: A Conceptual Approach* (Oxford: Oxford UP, 1996)
- Heywood, Andrew. *Politické ideologie*, 4. vyd. Plzeň, Aleš Čeněk, 2008
- Humphrey, Matthew. “Green Ideology”, in: Michael Freeden et al., *The Oxford Handbook of Political Ideologies*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 422–438
- Raffensberger, Carolyn and Joel Tickner, eds. 1999. *Protecting Public Health and the Environment: Implementing the Precautionary Principle*. Washington, D.C.: Island Press
- Vincent, Andrew. “Ecologism”, in *Modern Political Ideologies* 3rd ed. (Chichester: Wiley-Blackwell, 2010), pp. 198–225
- Wall, Derek. *The No-Nonsense Guide to Green Politics*. Oxford: New Internationalist, 2010